

Prim veya bonus olarak nakit olarak ödenen veya aynı olarak teslim edilen ürünler için stopaj yapıp yapılmayacağı hk.

Belge türü	Özelge
Kanun	VERGİ USUL KANUNU
Özelge no	27575268-105[229-8670]-691
Tarih	08.07.2014

T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

ANKARA VERGİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI

(Mükellef Hizmetleri Usul Grup Müdürlüğü)

Sayı : 27575268-105[229-8670]-691

08/07/2014

Konu : Prim veya bonus olarak nakit olarak ödenen veya aynı olarak teslim edilen ürünler için stopaj yapıp yapılmayacağı

İlgide kayıtlı özelge talep formunuzun incelenmesinden; ... Vergi Dairesi Müdürlüğünün ... vergi numaralı mükellefi olduğunuz, vergi mükellefi olmayan müşterilerinize, aldıkları ürün karşılığı kazanılan bonus veya prim karşılığı; para ya da para yerine ürün verilmesi halinde; prim veya bonus olarak nakit ödediğiniz tutarlar üzerinden gelir vergisi kesilip kesilmeyeceği, kesilmesi durumunda hangi oran üzerinden kesileceği, bonus veya prim karşılığında bedelsiz olarak ürün verilmesi halinde ise düzenlenecek olan faturada katma değer vergisi oranının ne şekilde belirleneceği, prim ödenmeden kazanılan bonus karşılığında ürün verilmesi halinde de stopaj kesintisi yapıp yapılmayacağı hususlarında Başkanlığımızdan görüş talep edildiği anlaşılmaktadır.

I-GELİR VERGİSİ KANUNU YÖNÜNDEN

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinde vergiden muaf esnafa ilişkin düzenlemelere yer verilmiş olup, kimlerin esnaf muaflığından faydalanacakları da maddede bentler halinde sayılmıştır.

Söz konusu maddenin 6 ncı fıkrasında ise; "... 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna göre gerçek ve tüzel kişilerin mallarını iş akdi ile bağlı olmaksızın bunlar adına kapı kapı dolaşmak suretiyle tüketiciye satanlar yukarıdaki şartlarla sınırlı olmaksızın gelir vergisinden muaftır." hükmüne yer verilmiş olup, maddenin son fıkrasında, "Bu muaflığın Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesi uyarınca tevkif suretiyle kesilen vergiye şümulü yoktur." denilmiştir.

Konu ile ilgili olarak yayımlanan 215 seri no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'nin " 8.3. Kapı Kapı Dolaşarak Mal Satanlara Yapılacak Komisyon, Prim ve Benzeri Ödemelerin Vergilendirilmesi" başlıklı bölümünde gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Diğer taraftan, aynı Kanunun 37 nci maddesinde, her türlü ticari ve sınaî faaliyetlerden doğan kazançların ticari kazanç olduğu belirtildikten sonra, ticari kazancın, Vergi Usul Kanunu hükümlerine ve Gelir Vergisi Kanununda yazılı gerçek (Bilânço veya işletme hesabı esası) veya basit usullere göre tespit edileceği hükme bağlanmış, aynı Kanunun 46 ncı maddesinde de, 47 ve 48 inci maddelerde yazılı şartları topluca haiz olanların ticari kazançlarının basit usulde tespit olunacağı belirtilmiştir.

Gelir Vergisi Kanununun 61 inci maddesinde, "Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir.

Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez." hükmüne yer verilmiştir.

Mezkur Kanunun 94 üncü maddesinde ise, "Kamu idare ve müesseseleri, iktisadî kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortaklıkları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadî işletmeleri, kooperatifler, yatırım fonu yönetenler, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı, zirai kazançlarını bilanço veya ziraî işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler aşağıdaki bentlerde sayılan ödemeleri (avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar.

1. Hizmet erbabına ödenen ücretler ile 61 inci maddede yazılı olup ücret sayılan ödemelerden (istisnadan faydalananlar hariç), 103 ve 104 üncü maddelere göre,

10-b) 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna göre gerçek ve tüzel kişilerin mallarını iş akdi ile bağlı olmaksızın bunlar adına kapı kapı dolaşmak suretiyle tüketiciye satanlara bu

faaliyetleriyle ilgili olarak yapılan komisyon, prim ve benzeri ödemelerden (2009/14592 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca) % 20,

...

13.Esnaf muaflığından yararlananlara mal ve hizmet alımları karşılığında yapılan ödemelerden (2009/14592 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca),

...

c) Mal alımları için %5

d) Diğer hizmet alımları ("a", "b" ve "c" alt bentleri hariç olmak üzere mal ve hizmet bedelinin ayrılamaması hali de bu kapsamdadır) için %10" oranında gelir vergisi tevkifatı yapılması hükme bağlanmıştır.

Yukarıda yer alan hüküm ve açıklamalar uyarınca;

-Yapılan faaliyetin ve satışı yapılan ürünlerin kapıdan satış kapsamında değerlendirilmesi halinde, şirketiniz adına iş akdi ile bağlı olmaksızın tüketiciye satış yapan kişilerin Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesi kapsamında gelir vergisinden muaf olmaları ve bu kişilere yapılacak komisyon, prim ve benzeri ödemeler için aynı Kanunun 94 üncü maddesinin (10-b) bendi uyarınca %20 oranında gelir vergisi tevkifatının yapılması gerekmektedir.

- Şirketiniz ürünlerini iş akdi ile bağlı olmamakla birlikte, kendi adına satın alarak bu ürünleri motorlu nakil vasıtaları kullanmamak şartı ile gezici olarak veya bir işyeri açmaksızın perakende olarak satan kişiler, Gelir Vergisi Kanununun 9/1 inci bendi kapsamında esnaf muaflığından yararlanacaktır. Ayrıca, esnaf muaflığı kapsamında bulunan bu kişilere şirketiniz tarafından satışları artırma amacıyla veya sisteme kazandırdıkları üyeler dolayısıyla yapılan komisyon, prim ve benzeri ödemeler üzerinden Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin (13-d) bendi uyarınca %10 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

- Şirketiniz ürünlerini kendi adına satın alarak tüketiciye satan kişilerin, Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinde yer alan esnaf muaflığına ilişkin şartları taşımamaları halinde, elde edilen gelir ticari kazanç kapsamında değerlendirilecek olup, şartları dahilinde gerçek veya basit usulde vergilendirileceklerdir.

- Söz konusu ürünlerin satışını yapan kişilerle, şirketiniz arasında iş akdinin bulunması halinde, yapılan ödemelerin ücret kabul edilerek Gelir Vergisi Kanununun 61, 94, 103 ve 104 üncü maddelerine göre vergilendirilmesi gerekmektedir.

II-KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU YÖNÜNDEN

3065 sayılı Katma Değer Vergisi (KDV) Kanununun;

1/1 inci maddesinde, ticarî, sınaî, ziraî faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde Türkiye' de yapılan teslim ve hizmetlerin KDV nin konusunu oluşturduğu,

2 ve 3 üncü maddelerinde teslim ve teslim sayılan hallerin neler olduğu,

4 üncü maddesinde, hizmetin, teslim ve teslim sayılan haller ile mal ithalatı dışında kalan işlemler olduğu, bu işlemlerin; bir şeyi yapmak, işlemek, meydana getirmek, imal etmek, onarmak, temizlemek, muhafaza etmek, hazırlamak, değerlendirmek, kiralamak, bir şeyi yapmamayı taahhüt etmek gibi, şekillerde gerçekleşebileceği, bir hizmetin karşılığının bir mal teslimi veya diğer bir hizmet olması halinde bunların her birinin ayrı işlem olup, hizmet veya teslim hükümlerine göre ayrı ayrı vergilendirileceği,

17/4-a maddesinde, Gelir Vergisi Kanununa göre vergiden muaf esnaf ile basit usulde vergilendirilen mükellefler tarafından yapılan teslim ve hizmetlerin KDV den istisna olduğu,

27 nci maddesinde, bedeli bulunmayan veya bilinmeyen işlemler ile bedelin mal, menfaat, hizmet gibi paradan başka değerler olması halinde matrahın işlemin mahiyetine göre emsal bedeli veya emsal ücreti olduğu, emsal bedeli ve emsal ücretin Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tespit olunacağı,

hüküm altına alınmıştır.

Buna göre,

-Vergi mükellefi olmayan müşterilerin, aldıkları ürün veya başka distribütör ve müşteri kaydı şeklinde verdikleri hizmetleri devamlılık arz etmeyecek şekilde arızı olarak vermeleri halinde bu hizmetler KDV ye tabi tutulmayacaktır.

-Şirketinizin yaptığı satışlara aracılık eden kişilerin faaliyetlerini ticari organizasyon içerisinde ve devamlılık arz edecek şekilde yürütmeleri halinde bu hizmetler KDV ye tabi olup, söz konusu hizmetler karşılığında kazanılan primlerin nakit olarak ödenmeyip prim tutarı karşılığında bedelsiz mal olarak verilmesi halinde, bedelsiz olarak verilecek mallar için KDV Kanununun 27 nci maddesi uyarınca Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre belirlenecek emsal bedel üzerinden bu malların tabi olduğu oranda KDV hesaplanacaktır.

-Söz konusu hizmetlerin Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre esnaf muaflığı veya basit usulde vergilendirilen mükellefler tarafından verilmesi durumunda söz konusu işlemler KDV Kanunun 17/4-a maddesi gereğince KDV den istisna olacaktır.

-Söz konusu ürünlerin satışını yapan kişilerle, şirketiniz arasında iş akdinin bulunması halinde ise yapılan ödemeler ücret kabul edileceğinden KDV nin konusuna girmemektedir.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

(*) Bu Özelge 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 413.maddesine dayanılarak verilmiştir.

(**) İnceleme, yargı ya da uzlaşmada olduğu halde bu konuya ilişkin olarak yanlış bilgi verilmiş ise bu özelge geçersizdir.

(***) Talebiniz üzerine tayin edilmiş olan bu özelgeye uygun işlem yapmanız hâlinde, bu fiilleriniz dolayısıyla vergi tarh edilmesi icap ederse, tarafınıza vergi cezası kesilmeyecek ve tarh edilen vergi için gecikme faizi hesaplanmayacaktır.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 18.09.2026